

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC CẢM THỤ ÂM NHẠC CHO SINH VIÊN KHOA NGHỆ THUẬT TRƯỜNG ĐẠI HỌC HẠ LONG

Vũ Mạnh Hùng
Trường Đại học Hạ Long

Tóm tắt: Bài báo nghiên cứu việc phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc cho sinh viên Khoa Nghệ thuật – Trường Đại học Hạ Long. Trên cơ sở phân tích thực trạng, bài viết đề xuất một số giải pháp như đổi mới phương pháp dạy học, tăng cường tiếp xúc với tác phẩm âm nhạc đa dạng và gắn cảm thụ âm nhạc với bối cảnh văn hóa – xã hội. Các giải pháp này góp phần nâng cao năng lực thẩm mỹ và chất lượng đào tạo nghệ thuật.

Từ khóa: Cảm thụ âm nhạc; sinh viên nghệ thuật; phương pháp dạy học; giáo dục âm nhạc; Đại học Hạ Long.

DEVELOPING MUSIC APPRECIATION SKILLS FOR STUDENTS OF THE FACULTY OF ARTS, HA LONG UNIVERSITY

Abstract: This paper studies the development of music appreciation skills for students of the Faculty of Arts – Ha Long University. Based on an analysis of the current situation, the paper proposes several solutions such as innovating teaching methods, increasing exposure to diverse musical works, and linking music appreciation to the socio-cultural context. These solutions contribute to improving aesthetic capacity and the quality of art education.

Keywords: Music appreciation; art students; teaching methods; music education; Ha Long University.

Nhận bài: 22/03/2026

Phản biện: 20/04/2026

Duyệt đăng: 25/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong đào tạo nghệ thuật hiện nay, việc phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc cho sinh viên chuyên ngành nghệ thuật có vai trò đặc biệt quan trọng, được xem là nền tảng để hình thành tư duy thẩm mỹ, khả năng sáng tạo và năng lực nghề nghiệp của người học. Năng lực cảm thụ âm nhạc không chỉ dừng lại ở khả năng nghe và nhận biết các yếu tố cấu trúc âm thanh, mà còn bao hàm quá trình tiếp nhận, phân tích, rung cảm thẩm mỹ, đánh giá và vận dụng giá trị nghệ thuật của tác phẩm trong hoạt động biểu diễn, sáng tác và giảng dạy.

Tại Khoa Nghệ thuật – Trường Đại học Hạ Long, quá trình đào tạo đã từng bước hướng tới phát triển toàn diện năng lực người học. Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy năng lực cảm thụ âm nhạc của một bộ phận sinh viên vẫn còn những hạn chế nhất định, thể hiện ở việc tiếp nhận tác phẩm còn thiên về kỹ thuật, chưa chú trọng chiều sâu thẩm mỹ, cũng như chưa có sự gắn kết chặt chẽ giữa tác phẩm âm nhạc với bối cảnh văn hóa – lịch sử và đời sống xã hội.

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục đại học theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực người học, yêu cầu nâng cao chất lượng đào tạo ngành nghệ thuật nói chung và năng lực cảm thụ âm nhạc nói riêng trở nên cấp thiết. Vì vậy, việc nghiên cứu và đề xuất các giải pháp nhằm phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc cho sinh viên Khoa Nghệ thuật – Trường Đại học Hạ Long có ý nghĩa cả về lý luận và thực tiễn, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và đáp ứng yêu cầu nguồn nhân lực nghệ thuật trong giai đoạn hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm và đặc điểm năng lực cảm thụ âm nhạc

Năng lực cảm thụ âm nhạc là tổng hợp các phẩm chất tâm lý – thẩm mỹ cho phép cá nhân tiếp nhận, phân tích và đánh giá tác phẩm âm nhạc một cách có ý thức và sáng tạo.

Cấu trúc năng lực này bao gồm:

- Khả năng tri giác âm thanh và yếu tố âm nhạc (cao độ, trường độ, hòa âm, tiết tấu...)
- Khả năng phân tích và hiểu nội dung – hình tượng âm nhạc
- Khả năng rung cảm thẩm mỹ và đồng cảm nghệ thuật
- Khả năng đánh giá và phản hồi nghệ thuật
- Khả năng liên hệ văn hóa – lịch sử – phong cách âm nhạc

Đối với sinh viên ngành nghệ thuật, năng lực này có tính chất vừa học thuật vừa thực hành, gắn chặt với biểu diễn và sáng tạo.

2.2. Giải pháp phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc

2.2.1. Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng tích cực

Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng tích cực là một trong những giải pháp trọng tâm nhằm phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc cho sinh viên Khoa Nghệ thuật – Trường Đại học Hạ Long. Bản chất của định hướng này là chuyển quá trình dạy học từ mô hình truyền thụ kiến thức một chiều sang mô hình tổ chức hoạt động học tập, trong đó sinh viên giữ vai trò trung tâm, chủ động khám phá, phân tích và kiến tạo tri thức âm nhạc.

Trước hết, việc tổ chức dạy học theo hướng lấy người học làm trung tâm cần được thực hiện một cách nhất quán. Giảng viên không chỉ đóng vai trò cung cấp kiến thức mà còn là người hướng dẫn, định hướng và tạo môi trường học tập mở, khuyến khích sinh viên tự đặt câu hỏi, tự tìm kiếm và tự đánh giá giá trị nghệ thuật của tác phẩm âm nhạc. Điều này giúp hình thành năng lực tư duy độc lập và khả năng cảm thụ mang tính cá nhân hóa.

Bên cạnh đó, phương pháp dạy học theo dự án (Project-based learning) cần được tăng cường áp dụng trong các học phần liên quan đến cảm thụ và phân tích âm nhạc. Sinh viên có thể được giao nhiệm vụ thực hiện các dự án như: phân tích một tác phẩm âm nhạc tiêu biểu, xây dựng sản phẩm nghe – nhìn minh họa tác phẩm, hoặc tổ chức một chương trình giới thiệu thể loại âm nhạc. Thông qua quá trình này, sinh viên không chỉ tiếp nhận kiến thức mà còn phát triển khả năng hợp tác, sáng tạo và trình bày quan điểm nghệ thuật.

Ngoài ra, phương pháp thảo luận và phản biện trong lớp học âm nhạc cần được chú trọng. Việc tổ chức các buổi thảo luận nhóm về nội dung, cấu trúc, phong cách và giá trị thẩm mỹ của tác phẩm giúp sinh viên tiếp cận âm nhạc từ nhiều góc nhìn khác nhau. Đồng thời, hoạt động phản biện giúp sinh viên hình thành tư duy phân tích, biết lập luận và bảo vệ quan điểm cảm thụ của mình dựa trên cơ sở khoa học và thẩm mỹ.

Một hướng tiếp cận quan trọng khác là tăng cường học tập trải nghiệm trong dạy học âm nhạc. Sinh viên cần được tham gia các hoạt động thực tiễn như nghe nhạc trực tiếp, tham dự hòa nhạc, biểu diễn thực hành hoặc tái hiện tác phẩm. Trải nghiệm thực tế giúp gắn kết giữa lý thuyết và cảm xúc nghệ thuật, từ đó nâng cao chiều sâu cảm thụ âm nhạc.

Như vậy, đổi mới phương pháp dạy học theo hướng tích cực không chỉ góp phần nâng cao hiệu quả tiếp thu kiến thức mà còn là yếu tố then chốt trong việc hình thành và phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc một cách toàn diện cho sinh viên ngành nghệ thuật.

2.2.2. Tăng cường tiếp xúc với tác phẩm âm nhạc đa dạng

Tăng cường tiếp xúc với tác phẩm âm nhạc đa dạng là một giải pháp có ý nghĩa quan trọng trong việc phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc cho sinh viên Khoa Nghệ thuật – Trường Đại học Hạ Long. Bởi lẽ, năng lực cảm thụ không chỉ hình thành thông qua lý thuyết hay phân tích trong lớp học, mà chủ yếu được bồi đắp từ quá trình trải nghiệm, tích lũy và tương tác thường xuyên với các sản phẩm âm nhạc trong những bối cảnh khác nhau.

Trước hết, cần mở rộng phạm vi tiếp cận các thể loại âm nhạc cho sinh viên. Trong chương trình đào tạo, ngoài các tác phẩm thuộc chương trình chính khóa, giảng viên cần định hướng đề sinh viên tiếp cận đa dạng các dòng nhạc như âm nhạc cổ điển phương Tây, âm nhạc dân gian Việt Nam, âm nhạc đương đại, jazz, nhạc phim và các xu hướng âm nhạc hiện đại. Việc tiếp cận đa thể loại giúp sinh viên hình thành khả năng so sánh, nhận diện đặc trưng phong cách và phát triển tư duy thẩm mỹ linh hoạt, tránh tình trạng cảm thụ đơn tuyến hoặc thiên lệch.

Bên cạnh đó, cần đa dạng hóa môi trường tiếp xúc âm nhạc. Không chỉ giới hạn trong không gian lớp học, việc cảm thụ âm nhạc cần được mở rộng ra các hoạt động thực tiễn như tham dự hòa nhạc, chương trình biểu diễn nghệ thuật, festival âm nhạc, hoặc các buổi sinh hoạt chuyên môn ngoài giờ học. Những trải nghiệm trực tiếp này giúp sinh viên cảm nhận sâu sắc hơn về âm thanh, không gian biểu diễn, cảm xúc nghệ sĩ và tương tác khán giả, từ đó nâng cao chiều sâu cảm thụ nghệ thuật.

Ngoài ra, việc tăng cường hoạt động học tập ngoài lớp học (extracurricular learning) cũng đóng vai trò quan trọng. Sinh viên có thể tham gia các câu lạc bộ âm nhạc, nhóm biểu diễn, hoặc các dự án nghệ thuật cộng đồng. Đây là môi trường thực hành hiệu quả, giúp sinh viên vừa tiếp xúc với nhiều loại hình âm nhạc khác nhau, vừa rèn luyện kỹ năng biểu diễn và đánh giá nghệ thuật trong thực tiễn.

Một yếu tố không thể thiếu là khai thác nguồn tư liệu âm nhạc số và nền tảng trực tuyến. Các kho dữ liệu âm nhạc trên YouTube, Spotify, Apple Music hay các thư viện âm thanh số cho phép sinh viên tiếp cận kho tàng tác phẩm phong phú, đa quốc gia và đa thời kỳ. Việc chủ động khai thác nguồn học liệu này giúp mở rộng không gian học tập, đồng thời tăng khả năng tự học và tự cảm thụ âm nhạc của sinh viên.

Như vậy, việc tăng cường tiếp xúc với tác phẩm âm nhạc đa dạng không chỉ làm phong phú vốn hiểu biết âm nhạc của sinh viên mà còn góp phần hình thành năng lực cảm thụ toàn diện, sâu sắc và mang tính cá nhân hóa, đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực nghệ thuật trong bối cảnh hiện nay.

2.2.3. Gắn cảm thụ âm nhạc với bối cảnh văn hóa – xã hội

Gắn cảm thụ âm nhạc với bối cảnh văn hóa – xã hội là một giải pháp quan trọng nhằm nâng cao chiều sâu và tính toàn diện của năng lực cảm thụ âm nhạc cho sinh viên Khoa Nghệ thuật –

Trường Đại học Hạ Long. Âm nhạc không chỉ là hiện tượng nghệ thuật thuần túy mà còn là sản phẩm của môi trường văn hóa, lịch sử và đời sống xã hội. Vì vậy, việc tách rời tác phẩm âm nhạc khỏi bối cảnh hình thành sẽ làm giảm đáng kể giá trị cảm thụ và khả năng hiểu đúng bản chất nghệ thuật của sinh viên.

Trước hết, cần giúp sinh viên hiểu tác phẩm âm nhạc trong mối quan hệ với bối cảnh lịch sử – văn hóa hình thành. Mỗi tác phẩm âm nhạc đều phản ánh tư tưởng, quan niệm thẩm mỹ và điều kiện xã hội của thời đại mà nó ra đời. Do đó, khi phân tích một tác phẩm, sinh viên cần được hướng dẫn tìm hiểu các yếu tố như hoàn cảnh sáng tác, đặc điểm xã hội – văn hóa đương thời, cũng như phong cách nghệ thuật của tác giả. Cách tiếp cận này giúp sinh viên không chỉ cảm nhận âm thanh mà còn hiểu được “câu chuyện” và “tinh thần thời đại” ẩn chứa trong tác phẩm.

Bên cạnh đó, cần tích hợp nội dung văn hóa – xã hội vào quá trình giảng dạy cảm thụ âm nhạc. Giảng viên có thể lồng ghép kiến thức về lịch sử âm nhạc, văn hóa dân tộc, phong tục tập quán và các giá trị xã hội liên quan trong quá trình phân tích tác phẩm. Đặc biệt, đối với âm nhạc dân gian Việt Nam, việc gắn với không gian văn hóa vùng miền (ví dụ: quan họ Bắc Ninh, ca trù, nhã nhạc cung đình Huế, dân ca Quảng Ninh) sẽ giúp sinh viên hiểu sâu hơn giá trị bản sắc văn hóa dân tộc và ý nghĩa xã hội của âm nhạc.

Ngoài ra, việc khai thác liên hệ giữa âm nhạc và đời sống xã hội đương đại cũng cần được chú trọng. Âm nhạc hiện nay không chỉ tồn tại trong phạm vi nghệ thuật mà còn gắn liền với truyền thông, giáo dục, du lịch và công nghiệp văn hóa. Thông qua việc phân tích các sản phẩm âm nhạc hiện đại, sinh viên có thể nhận diện được sự phản ánh của các vấn đề xã hội như lối sống, giá trị thẩm mỹ, xu hướng văn hóa giới trẻ, từ đó hình thành tư duy phản biện và đánh giá nghệ thuật một cách toàn diện hơn.

Đồng thời, cần tổ chức các hoạt động trải

nghiệm văn hóa nghệ thuật thực tế như tham quan di tích văn hóa, bảo tàng âm nhạc, hoặc tham gia các lễ hội truyền thống và sự kiện nghệ thuật địa phương. Những trải nghiệm này giúp sinh viên kết nối trực tiếp giữa kiến thức lý thuyết và thực tiễn văn hóa – xã hội, từ đó nâng cao khả năng cảm thụ âm nhạc một cách tự nhiên và sâu sắc.

Như vậy, việc gắn cảm thụ âm nhạc với bối cảnh văn hóa – xã hội không chỉ giúp sinh viên hiểu đúng giá trị của tác phẩm âm nhạc mà còn góp phần hình thành tư duy thẩm mỹ toàn diện, có chiều sâu văn hóa và khả năng đánh giá nghệ thuật trong mối quan hệ với đời sống xã hội hiện đại.

III. KẾT LUẬN

Phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc cho sinh viên Khoa Nghệ thuật – Trường Đại học Hạ Long là một yêu cầu tất yếu trong bối cảnh đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục đại học theo hướng phát triển năng lực người học. Năng lực cảm thụ âm nhạc không chỉ góp phần nâng cao khả năng tiếp nhận và đánh giá tác phẩm nghệ thuật, mà còn là nền tảng quan trọng để hình thành tư duy sáng tạo, bản lĩnh nghề nghiệp và năng lực thẩm mỹ cho sinh viên ngành nghệ thuật.

Các giải pháp như đổi mới phương pháp dạy học theo hướng tích cực, tăng cường tiếp xúc với tác phẩm âm nhạc đa dạng, gắn cảm thụ âm nhạc với bối cảnh văn hóa – xã hội và đổi mới kiểm tra, đánh giá năng lực có mối quan hệ chặt chẽ, tác động tương hỗ lẫn nhau trong quá trình phát triển năng lực người học. Việc triển khai đồng bộ các giải pháp này sẽ góp phần khắc phục những hạn chế hiện nay, đồng thời nâng cao chất lượng đào tạo âm nhạc theo hướng hiện đại, thực tiễn và hội nhập.

Trong thời gian tới, cần tiếp tục nghiên cứu, hoàn thiện và vận dụng linh hoạt các giải pháp trên trong thực tiễn giảng dạy, đồng thời tăng cường các nghiên cứu chuyên sâu nhằm nâng cao hiệu quả phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc cho sinh viên, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của giáo dục nghệ thuật trong bối cảnh mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông môn Âm nhạc*, NXB Giáo dục Việt Nam.
 Trần Thu Hà (2015), *Giáo dục âm nhạc trong nhà trường đại học*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
 Nguyễn Văn Hộ (2012), *Lý luận dạy học âm nhạc*, NXB Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, Hà Nội.
 Phạm Lê Hòa (2018), “Phát triển năng lực thẩm mỹ trong giáo dục nghệ thuật”, *Tạp chí Khoa học Giáo dục*, số 146, tr. 45–50.
 Howard Gardner (1999), *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*, Basic Books, New York.